

FIȘA DISCIPLINEI

Arheologia epocii fierului

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Departamentul de Istorie antică și Arheologie
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Arheologie
1.7. Forma de învățământ	Zi/Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Curs special 1: Arheologia epocii fierului / <i>Special Course 1: Archaeology of the Iron Age</i>				Codul disciplinei	HLR1505
2.2. Titularul activităților de curs			Lect.univ.dr. Liliana Mateescu Suci				
2.3. Titularul activităților de seminar							
2.4. Anul de studiu	III	2.5. Semestrul	5	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	4	3.3. seminar/ laborator/ proiect	0
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	56	3.6 seminar/laborator	0
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					10
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					30
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					17
Tutoriat (consiliere profesională)					10
Examinări					2
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				69	
3.8. Total ore pe semestru				125	
3.9. Numărul de credite				5	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Înscrierea disciplinei în contractul de studii
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	

6.1. Competențele specifice acumulate¹

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Competențe profesionale/esențiale	C2. Stabilirea faptelor istorice pe baza informațiilor din izvoare și din afara izvoarelor. Analiza critică a izvoarele istorice, coroborarea conștientă a cunoștințele provenite din afara izvoarelor cu cele provenite din izvoare pentru (re)stabilirea unor fapte și procese istorice, contextualizarea judecăților de valoare existente cu privire la aceste fapte și procese istorice și corelarea, la un nivel elementar, a informațiilor disponibile despre trecutul istoric cu problemele prezente în analizele istoriografice referitoare la epoca respectivă. -Aplicarea metodelor criticii interne și externe în studiul izvoarelor istorice editate (texte, mărturii orale, vestigii materiale etc.) în vederea (re)stabilirii cât mai precise a faptelor istorice. -Definirea și prezentarea corectă a principalelor concepte folosite în studiile istorice, în descrierea și analizarea etapelor și proceselor din istoria omenirii, stadiul actual al istoriografiei și metodele centrale ale cercetării istorice. -Identificarea limitelor existente în analiza informațiilor despre trecutul istoric, a cauzelor acestor limite, și să propună ipoteze alternative de interpretare a faptelor istorice. -Interpretarea, compararea și relaționarea datelor și faptelor caracteristice principalelor procese și fenomenele istorice, precum și a abordărilor istoriografice legate de acestea. Încadrarea principalelor texte istorice și istoriografice în contextele elaborării lor (genuri și tipuri de texte; grupări și școli istoriografice). C 3. Prezentarea orală și scrisă, în limba programului de studiu și într-o limbă de circulație internațională, a cunoștințelor de specialitate. Adaptarea prezentărilor orale sau scrise la solicitări cu grad redus de complexitate ale publicului și la modificarea contextului comunicării. -Evaluarea eficacității actului de comunicare a cunoștințelor de specialitate în raport cu stadiul cunoașterii științifice și în raport cu capacitatea de asimilare a receptorilor. -Identificarea și utilizarea a principalelor modalități de comunicare orală, precum și a particularităților prezentării științifice a cunoștințelor de specialitate. -Interpretarea particularităților diverselor contexte în care trebuie prezentate informațiile istorice cu ajutorul conceptelor de bază ale domeniului. -Prezentarea orală și scrisă, cu un grad ridicat de claritate, în conformitate cu standardele academice, a problemelor și contextelor de specialitate cu un nivel redus și mediu de complexitate. C 4. Utilizarea metodologiei de bază a unor științe auxiliare ale istoriei (conexe arheologiei): numismatica și epigrafie. Analiza critică și evaluarea în context istoric general (economic, politic, etc.) a valorii și ponderii informației primare dobândite, cu conștientizarea importanței și limitelor acestora. -Corelarea informațiilor provenite din diverse surse (istoriografice, numismatice, epigrafice, arheologice etc.) referitoare la o temă prin utilizarea criticii, analogiei, comparației, analizei și sintezei. -Culegerea și analiza comparativă, corectă a informațiilor provenite din diversele categorii de surse (monede, inscripții, alte artefacte) și plasarea lor într-un context istoric general. -Interpretarea la nivel elementar a informației numismatice și epigrafice. -Utilizarea adecvată a metodologiei și principiilor cercetării epigrafice, inclusiv a limbii latine sau a altei limbi vechi relevante, ale clasificării și determinării numismatice.
Competențe transversale	Îndeplinirea la termen, riguroasă și responsabilă, în condiții de eficiență și eficacitate, a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor eticii activității științifice, aplicarea riguroasă a regulilor de citare și respingerea plagiatului. Căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare; conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue.

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul dobândește o înțelegere aprofundată a principalelor caracteristici culturale, economice și sociale ale comunităților din Epoca Fierului, în spațiul românesc și european. Acesta cunoaște cronologia și principalele faze ale epocii, culturile arheologice specifice, tipurile de așezări și necropole, precum și particularitățile artei, tehnologiei și schimburilor intercomunitare. Studentul înțelege conceptele, metodele și principiile cercetării arheologice specifice perioadei, stăpânește noțiunile de stratigrafie, context arheologic și metode de datare, și este familiarizat cu problematica interpretării și protejării patrimoniului arheologic al Epocii Fierului.
------------	--

Aptitudini	Studentul dobândește aptitudini de analiză și interpretare a vestigiilor materiale, înțelegând relația dintre contextul arheologic și procesul istoric. Acesta învață metode de cercetare, documentare și clasificare a artefactelor, își dezvoltă capacitatea de observare și analiză a vestigiilor materiale, prin identificarea detaliilor relevante pentru încadrarea cronologică și culturală a descoperirilor. Dobândește abilități de a corela datele arheologice cu sursele istorice, etnografice și naturale pentru o interpretare complexă a fenomenelor culturale din Epoca Fierului. Studentul își dezvoltă spiritul critic și discernământul științific în evaluarea ipotezelor și teoriilor privind Epoca Fierului. De asemenea, își formează aptitudini de lucru în echipe interdisciplinare de cercetare și de participare responsabilă la activități de teren și laborator;
Responsabilități și autonomie	Studentul dobândește autonomie în aplicarea metodelor de analiză și documentare arheologică, acționând cu rigoare și inițiativă în activitățile de cercetare. Manifestă responsabilitate față de patrimoniul cultural, respectând normele etice și legale.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Obiectivele cursului constau în aprofundarea cunoștințelor referitoare la istoria antică a României și în particular a celor legate de epoca fierului.
7.2 Obiectivele specifice	Un prim obiectiv îl constituie familiarizarea studenților cu realitățile arheologice ale epocii fierului precum și cu metodele utilizate în cercetarea siturilor încadrabile în acest interval cronologic. Se au în vedere prezentarea principalelor culturi arheologice, a siturilor și artefactelor reprezentative de pe teritoriul României databile în prima epocă a fierului. Un al doilea obiectiv este legat de aprofundarea metodelor de cercetare specifice istoriei antice și arheologiei, cu predilecție a celor utilizate de cercetarea românească și europeană pentru prima epoca a fierului.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
Introducere în tematica cursului (definiții, obiective etc.). Cronologia Epocii Fierului.	Prelegere, proiecții, discuții	
Hallstattul timpuriu în România. Culturile arheologice cu ceramică decorată cu caneluri	Prelegere, proiecții, discuții	
Hallstattul timpuriu în România. Culturile arheologice specifice complexului cu ceramică imprimată	Prelegere, proiecții, discuții	
Hallstattul mijlociu. Cultura Basarabi	Prelegere, proiecții, discuții	
Hallstattul târziu. Cultura Ferigile, Gogoșu-Balta Verde.	Prelegere, proiecții, discuții	
Grupuri intruzive în epoca fierului. Problema sciților și illirilor.	Prelegere, proiecții, discuții	
Sfârșitul primei epoci a fierului și începutul epocii La Tene. Grupurile Alexandria și Szetesz-Vekerzug-Chotin.	Prelegere, proiecții, discuții	
Habitatul în epoca fierului. Istoricul cercetărilor arheologice legate de habitatul uman în epoca fierului în România.	Prelegere, proiecții, discuții	
Așezări fortificate și fortificații de refugiu în Transilvania. Elemente de fortificație. Sisteme de apărare	Prelegere, proiecții, discuții	
Cetăților traco-getice din spațiul extracarpatic.	Prelegere, proiecții, discuții	
Arhitectura civilă. Locuințele epocii fierului.	Prelegere, proiecții, discuții	
Meșteri și meșteșugari în epoca fierului. Serii de depozite de bronzuri. Metalurgia fierului. Prelucrarea aurului	Prelegere, proiecții, discuții	

Aspecte ale vieții spirituale în prima epocă a fierului. Practici funerare în prima epocă a fierului.	Prelegere, proiecții, discuții	
Tema rezervată	Prelegere, proiecții, discuții	
Bibliografie Ailincăi, S.C., Trăind cu morții. Însmormântări în așezările de la începutul epocii fierului între Balcani, Tisa și Nistru, Cluj-Napoca, 2015 Alexandrescu, A.D., Sepultures du Premier Age du Fer a Zimnicea, în Dacia NS., 22, 1978 Idem, La necropole gete de Zimnicea, în Dacia NS, 24, 1980 Alexandrescu, P, Un art thraco-gete? În Dacia NS, 18, 1974 Idem, Le groupe de tresor thraces du Nord des Balkans, în Dacia NS, 27, 1983 Berciu, D., Arta traco-getică, Buc., 1969 Berciu, D., Comșa, E., Săpăturile de la Balta Verde și Gogoșu (1949-1950), în MCA, II, 1956 Boroffka, N., Folosirea fierului în România de la începuturi până în sec. VIII î.e.n., în Apulum, 24, 1987 Calotoiu, Ghe., Prima epocă a fierului în nordul Olteniei, Târgu Jiu, 2002 Ciocea, E., Chicideanu I., Observații asupra necropolei hallstattiene de la Stoicani, în SCIVA, 35,4, 1984 Ciugudean, H., Periodizarea culturii Gava în Transilvania în lumina noilor cercetări, Apulum, 48, 2011 Dumitrescu, V., La necropole tumulaire du premier age du fer de Basarabi, în Dacia NS, 12, 1968 Dumitrescu, V., Vulpe, Al., Dacia înainte de Dromihete, Buc. 1988 Ferenczi, S., Cimitirul "scitic" de la Ciunbrud., în AMN, 2, 1965, AMN 3, 1966, AMN 4, 1967, AMN 6, 1969, AMN 8, 1971; Florescu, A.C., Unele considerațiuni asupra cetăților traco-getice (hallstattiene) din mileniul I î.e.n., în Cerc.Ist. Iași, 2, 1971 Gumă, M., Civilizația primei epoci a fierului în SV României, Buc. 1993 Idem, Contribuții la cunoașterea culturii Basarabi în Banat, în Banatica, 7, 1985. *** Istoria Românilor, vol. I, Buc. 2001. Jettmar, K., Arta stepelor, Buc. 1983 Jugănar, C., Cultura Babadag, I, BiblIIP-A 7, Constanța, 2005 Laszlo, A., Începuturile metalurgiei fierului pe teritoriul României, în SCIVA, 26, 1, 1975 Idem, Grupul Tămăoani. Asupra "orizontului" Hallstattian timpuriu cu ceramic incizată din sudul Moldovei, în Mem.Ant., 12-14, 1980-1982, Idem, Începuturile epocii fierului la est de Carpați. Culturile Gava-Holihady și Corlăteni-Chișinău pe teritoriul Moldovei, Buc. 1994 Idem, On the origin, development and chronology of the First Iron Age at the Lower Danube, în Actes du Colloque International "Premier age du Fer au bouche du Danube et dans les regions autour de la Mer Noire", Tulcea 1997 Lazăr, S. Cultura Vârtop în Oltenia, Craiova, 2005 Leahu, V., Cu privire la conceptul «Perioadă de trecere la epoca fierului» pe teritoriul României, în SCIV, 24/3, 1973, p.477-484; Levițki, O. Cultura Hallstattului canelat la răsărit de Carpați, Buc. 1994 Morintz, S. Noi date și probleme privind perioada hallstattiană timpurie și mijlocie în zona istro-pontică (cercetările de la Babadag), în Thraco-Dacica, 9, 1987. Idem, Sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului în spațiul carpato-balcanic, RI, 27, 1974 Morintz, S, Roman, P., Un nou grup Hallstattian timpuriu în sud vestul României – Insula Banului, în SCIV, 20, 3, 1969 Morintz, S., Jugănar, C. Munteanu, M., Așezarea din prima epocă a fierului de la Babadag. Cercetări arheologice în aria nord tracă, 1, 1995 Moscalu. E., Mormântul princiar getic de la Peretu, în Thraco-Dacica, 7, 1986. Moscalu, E., Beda, C., Bujoru. Un tumul cu car-cazan votiv aparținând culturii Basarabi, în Thraco-Dacica, 9, 1987 Niculică, I, Nicic, A., Așezarea și necropola din prima epocă a fierului Saharna-Țigla, Biblioteca Tyrageia 25, Chișinău, 2014 Petrescu-Dâmbovița, M., Depozitele de bronzuri din România, Buc. 1977 Idem, Scurtă istorie a Daciei preromane, Iași 1978 Pippidi, D.M., Berciu, D., Din istoria Dobrogei, vol. I. Geți și greci la Dunărea de Jos, Buc. 1965. Rusu, M., Considerații asupra metalurgiei aurului din Transilvania în Bronz D și Hallstatt A, în AMN, 9, 1972 Idem, Începuturile metalurgiei fierului în Transilvania, în In memoriam C. Daicoviciu, Cluj, 1974 Sîrbu, V., Florea, G., Imaginar și imagine în Dacia preromană, Brăila 1997 Smirnova, G., Componentele tracă și iliră în cultura hallstattiană timpurie în ținuturile pericarpatică, în Szmposia Thracologica, 9, 1992. Szekely, Z., Așezări din prima vârstă a fierului din sud-estul Transilvaniei, Sf. Gherghe, 1966 Ursuțiu, A., Etapa mijlocie a primei vârste a fierului în Transilvania, Cluj-Napoca, 2002 Vasiliev, V., Probleme ale cronologiei Hallstattului în Transilvania, în AMN, 20, 1983 Idem, Sciții agatârși pe teritoriul României, Cluj, 1980 Idem, Fortifications de refuge et etablissement fortifies du premier age du fer en Transylvanie, Buc. 1995 Vasiliev, V., Aldea, I.A., Ciugudean, H. Civilizația dacică timpurie în aria intracarpatică a României, Cluj-Napoca, 1991		

Vulpe, A. Necropola hallstattiană de la Ferigile. Monografie arheologică, Buc. 1967 Idem, Traci și iliri la sfârșitul primei epoci a fierului în Oltenia, în SCIV, 13, 1962, 2. Idem, Cu privire la agatirși, în Symposia Thracologica, 7, 1989		
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
Bibliografie		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Competențele dobândite în urma participării la cursul „Arheologia epocii fierului” constau în cunoașterea unor aspecte particulare ale epocii fierului, însușirea metodelor de cercetare arheologică specifice acestui domeniu și posibilitatea aplicării în practică a cunoștințelor dobândite la curs, fie în munca de teren (săpături sistematice sau de salvare) fie în cercetarea muzeală sau de patrimoniu.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoașterea conținutului cursului și a bibliografiei indicate	Examen scris	50%
	Participarea activă la discuții		
	Prezentarea unui referat	Evaluare referat	50%
10.5 Seminar/laborator			
10.6 Standard minim de performanță			
Cunoașterea principalelor metode și tehnici în cercetarea arheologică			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

 Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă								
								

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".